

RĂSPUNDEREA PENTRU INFRAȚIUNI PRIN CARE SE ADUCE ATINGERE CONSERVĂRII BIODIVERSITĂȚII FAUNEI (art.233 și 234 CP RM)

Sergiu BRÎNZA

Catedra Drept Penal și Criminologie

In the present study there are subject to review the offenses of illegal hunting (art.233 PC RM) and illegal occupation of fishing, hunting or other exploitation of water (art.234 PC RM), which involve the social relations on biodiversity flora. It is argued whether two of the offenses must be convicted. It has also examined four elements of the offences in question: the object of the offense; the objective side of the offence; the subjective side of the offense; the subject of the offense. In the analysis, there are made references to many normative extra penal acts in the domain. The research results illustrate the conditions while may be applied the liability for the criminal acts referred to at art.233 and 234 PC RM. It is also proposed the delimitation criteria of the mentioned acts in relation to the offences of circumvention, specified at art.186-188, 190 or 191 PC RM.

1. Vânatul ilegal

La art.233 CP RM se stabilește răspunderea pentru vânatul fără autorizația corespunzătoare fie în perioada interzisă, fie în locurile interzise, fie cu unelte și metode nepermise (braconajul), fie cu folosirea situației de serviciu, dacă acesta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale.

Un element specific al răspunderii juridice în domeniul protecției faunei este acela că încălcarea normelor cu privire la biodiversitatea faunei nu produce în mod necesar și direct o „poluare” a mediului în sensul definiției clasice a termenului. Totuși, fauna este inclusă în noțiunea de mediu, motiv pentru care se prezintă ca oportună stabilirea, la art.233 CP RM, a răspunderii pentru infracțiunea de vânat ilegal.

Drept confirmare a acestei oportunități, în acord cu Legea privind protecția mediului înconjurător, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 16.06.1993 [1], statul reconfirmă dreptul la existență a tuturor speciilor naturii vii (indiferent de importanța lor pentru om), ca element esențial al ciclului planetar de materie, de formare a climei și al potențialului de renovare a resurselor naturale. Autoritățile pentru mediu, în comun cu autoritățile administrației publice locale, vor exercita controlul asupra vânatului numai în limitele nepericlitării potențialului de reproducere a diferitelor specii de animale.

De asemenea, potrivit Legii regnului animal, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 27.04.1995 [2], regnul animal este proprietate publică. Sunt interzise acțiunile (inacțiunile) care încalcă, într-un mod sau altul, dreptul proprietății publice asupra regnului animal. Cetățenii sunt datori să păstreze și să ocrotească regnul animal. La planificarea și realizarea măsurilor, care pot afecta habitatul animalelor și starea regnului animal, se va asigura respectarea următoarelor cerințe: a) conservarea diversității de specii de animale care viețuiesc în mod natural; b) protecția și ameliorarea habitatului, condițiilor de reproducere și căilor de migrație a animalelor; c) conservarea integrității biocenozelor; d) reglementarea efectivului de animale în scopul menținerii echilibrului ecologic, ocrotirii sănătății populației și prevenirii pagubelor ce pot fi cauzate economiei naționale, etc.

Obiectul juridic special al infracțiunii de vânat ilegal îl formează relațiile sociale cu privire la biodiversitatea faunei, apărute împotriva vânatului fără autorizația corespunzătoare fie în perioada interzisă, fie în locurile interzise, fie cu unelte și metode nepermise (braconajul), fie cu folosirea situației de serviciu, dacă acesta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale.

Obiectul material al infracțiunii în cauză îl reprezintă animalele sălbatice de interes vânătorească care viețuiesc în mod natural pe uscat, în atmosferă sau în sol și care fac parte din Fondul cinegetic unic de stat al Republicii Moldova.

Nu pot constitui obiectul material al infracțiunii examinate animalele domestice sau domesticite, nici animalele sălbatice întreținute în captivitate sau semicaptivitate în scopuri economice, științifice, cultural-educative sau estetice. Astfel, dacă scopul în care s-a aplicat munca umană asupra animalelor sălbatice (a nu se confunda cu scopul infracțiunii) s-a exprimat în includerea acestora în circuitul marfar, în procesul de producție, luarea ilegală și gratuită a animalelor sălbatice urmează a fi calificată potrivit art.186-188,

190 sau 191 CP RM. Din contra, dacă scopul aplicării muncii umane asupra animalelor sălbatice a constat în a restabili sau a păstra situația ecologică favorabilă pentru viața și activitatea omului, atunci dobândirea ilegală a animalelor sălbatice formează fapta incriminată la art.233 CP RM.

De asemenea, este necesară delimitarea obiectului material al infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM de obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.234 CP RM. Cauza constă în utilizarea de către legiuitor în dispoziția art.234 CP RM a sintagmei „îndeletnicirea ilegală cu vânatul”. În acest sens, obiectul material al infracțiunii de vânat ilegal nu pot să-l constituie acele animale sălbatice care, la momentul comiterii infracțiunii, se află în perimetrul Fondului apelor sau în spațiul aerian deasupra acestuia, sau în solul acestuia. Conform Codului apelor, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 22.06.1993 [3], Fondul apelor include toate obiectivele acvatice naturale și artificiale* de pe teritoriul Republicii Moldova; terenuri ale fondului apelor sunt terenurile aflate sub ape (albiile cursurilor de apă, cuvetele lacurilor, iazurilor, lacurilor de acumulare), mlaștinile, terenurile pe care sunt amplasate construcții hidrotehnice și alte amenajări ale serviciului apelor, precum și terenurile repartizate pentru fâșiile riverane de protecție a apelor râurilor, bazinelor de apă, canalelor magistrale intergospodărești și colectoarelor; atribuirea anumitor terenuri la terenurile Fondului apelor și determinarea hotarelor lor se efectuează în conformitate cu legislația funciară.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de vânat ilegal; 2) urmările prejudiciabile sub formă de daune ce depășesc 200 de unități convenționale; 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile. În funcție de modalitatea normativă a acțiunii prejudiciabile, acestor trei semne li se pot adăuga alte semne ale laturii obiective, având un caracter secundar.

După cum rezultă din pct.26 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, vânatul (vânătoarea) constituie depistarea în scopul dobândirii, urmărirea sau dobândirea propriu-zisă a animalelor sălbatice de interes vânătorească care viețuiesc în mod natural pe uscat, în atmosferă sau în sol și care fac parte din Fondul cinegetic unic de stat al Republicii Moldova.

Nu reprezintă acțiunea de vânat: 1) dobândirea de animale care nu constituie obiecte ale vânatului; 2) folosirea animalelor sălbatice în scopuri economice, științifice, cultural-educative sau estetice; 3) folosirea proprietăților utile ale animalelor sălbatice și ale produselor activității vitale a acestora.

În sensul art.233 CP RM, ilegalitatea acțiunii de vânat presupune că modalitățile normative cu caracter alternativ ale respectivei acțiuni sunt următoarele:

1) vânatul fără autorizația corespunzătoare

Potrivit pct.26 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, se consideră ilegal vânatul fără autorizație.

Conform Anexei nr.1 la Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Nomenclatorului și tarifelor la serviciile prestate, contra plată, de către Agenția „Moldsilva” și Regulamentului cu privire la modul de formare și direcțiile de utilizare a mijloacelor speciale, nr.273 din 13.03.2007 [4], autorizarea vânatului sportiv al mistreților se face de către Agenția „Moldsilva”. De asemenea, potrivit Hotărârii Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea regulamentelor-cadru ale parcurilor naționale, monumentelor naturii, rezervațiilor de resurse și rezervațiilor biosferei, nr.782 din 03.08.2000, în baza autorizației eliberate de autoritatea centrală pentru mediu se poate admite vânatul selectiv al monumentelor zoologice.

În sensul art.233 CP RM, nu reprezintă vânat fără autorizație vânatul: a) fără carnetul de vânător; b) fără autorizația de portarmă și de folosire a armei de vânătoare; c) cu carnetul de vânător nevalabil; d) cu carnetul de vânător ce aparține altei persoane; e) cu depășirea normelor stabilite de recoltare a vânatului; f) cu arme de vânătoare ce aparțin altei persoane fizice sau juridice.

În astfel de cazuri, poate fi aplicată răspunderea în baza alin.(2) art.128 din Codul contravențional.

2) vânatul în perioada interzisă

Conform pct.36 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, se interzice:

a) vânătoarea în perioada de primăvară pe întreg teritoriul țării;

b) dobândirea pe parcursul întregului an a următoarelor specii de animale: bursuc, vidră, jder, hermelină, nevăstuică, nurea, bizam (ondatră), veveriță, pisică sălbatică, câine-enot, dropie, dropie mică, bufniță, pescăruș,

* În conformitate cu art.1 din Codul apelor, obiectivul acvatic este o concentrație de apă la suprafață în formele reliefului terenului sau în subsol, care are granițe, volum și caracteristici de regim al apelor; obiectivul acvatic natural este fluviul, râul, pârâul, balta, lacul natural sau lacul de acumulare creat în regim natural sau ameliorativ, cu zonele inundabile; obiectiv acvatic artificial este iazul, heleșteul, lacul de acumulare format prin îndiguirea apei.

țișănușă, lopătar, cocor, lebede de toate speciile, gâscă-cu-gât-roșu, fundaci de toate speciile, ferăstraș, pelican, stârc, toate păsările răpitoare, toate speciile din familia vrăbiilor și alte specii luate sub ocrotirea statului sau incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova, prevăzute în Anexele nr.3 și 4 la Legea regnului animal, cu excepția cazurilor de folosire a animalelor prevăzute la alin.(3) art.27 din această lege;

c) vânătoarea cu o oră mai înainte de răsăritul soarelui sau cu o oră mai târziu de asfințitul lui.

În plus, perioada interzisă pentru vânat este perioada de timp care nu se include în termenele de vânătoare. Potrivit pct.33 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, pe teritoriul țării sunt stabilite următoarele termene de vânătoare:

la mamifere	
cerbi și mufloni	- de la 1 septembrie până la 31 decembrie
căpriori (masculi)	- de la 15 mai până la 15 octombrie
căprioare (femele)	- de la 1 septembrie până la 31 decembrie
mistreți	- de la 1 august până la 31 decembrie
iepuri	- de la 15 noiembrie până la 15 ianuarie
vulpi	- pe parcursul anului întreg
la păsări	
porumbei	- de la 15 august până la 15 ianuarie
gâște, rațe, lișițe, găinușe de baltă, culici	- de la 15 august până la 15 ianuarie
prepelețe	- de la 15 august până la 15 octombrie
potârnicchi	- de la 1 octombrie până la 15 ianuarie
fazani	- de la 1 octombrie până la 15 ianuarie

În hotarele gospodăriei cinegetice complexe* și ale parcului de vânătoare**, la speciile de mamifere și păsări de vânat crescute în captivitate în gospodăriile cinegetice specializate sunt stabilite termene de vânătoare suplimentare de către beneficiarii terenurilor de vânătoare respective în coordonare cu autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător.

Modificarea, în caz de necesitate, a termenelor de vânătoare, stabilite la pct.33 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, atât pe teritoriul Republicii Moldova în ansamblu, cât și pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale, se efectuează prin hotărâre a Guvernului, la propunerea argumentată a autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, coordonată în scris cu Academia de Științe a Moldovei, cu autoritatea silvică centrală și cu Societatea Vânătorilor și Pescarilor din Moldova. Printre asemenea hotărâri ale Guvernului se numără, de exemplu, Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la reglementarea vânătorii în sezonul de vânătoare 2010-2011, nr.721 din 10.08.2010 [5].

3) vânatul în locurile interzise

În conformitate cu pct.36 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, se interzice orice vânătoare, cu excepția reglementării efectivului de animale și păsări*** în rezervații științifice, braniști, parcuri naționale, zone de

* Conform art.2 al Legii regnului animal, gospodăria cinegetică complexă este terenul de vânătoare îngrădit sau neîngrădit, cu o arie de peste 200 ha de teritoriu silvic și/sau agricol, în care se desfășoară activități de gestionare a gospodăriei cinegetice – se creează remize, sărării, adăpătoare, troace și alte instalații provizorii pentru dezvoltarea stabilă și durabilă a faunei cinegetice – și în care se efectuează vânătoarea. Din gospodăria cinegetică complexă pot face parte parcul de vânătoare și/sau voliera de vânătoare.

Voliera de vânătoare este terenul de vânătoare îngrădit, cu aria de până la 10 ha de teritoriu silvic și/sau agricol, pentru întreținerea faunei cinegetice în captivitate în scopul înmulțirii acesteia și pentru dresajul de teren al câinilor de vânătoare, pentru organizarea de competiții și testări chinologice.

** Potrivit art.2 al Legii regnului animal, parcul de vânătoare este terenul de vânătoare îngrădit, cu aria între 10 și 200 ha de teritoriu silvic și/sau agricol, pentru întreținerea faunei cinegetice în captivitate și efectuarea vânătorii.

*** În art.29 al Legii regnului animal se stabilește: în scopul ocrotirii sănătății populației, protecției animalelor și plantelor și prevenirii pagubelor ce pot fi cauzate economiei naționale, în caz de sporire a efectivului unor specii de animale și izbucnirea a epizootiilor, pot fi aplicate măsuri de reglementare a efectivului unor specii de animale; speciile de animale și modul de aplicare a măsurilor de reglementare a efectivului lor se stabilesc de către autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, ținându-se cont de propunerile instituțiilor științifice corespunzătoare.

De asemenea, conform pct.31 și 32 din Anexa nr.1 la Legea regnului animal, efectivul de vânat din fondul cinegetic se reglementează în limita densității optime a populațiilor speciilor respective, astfel ca potențialul lor biotic să asigure autoreproducerea adecvată neafectând ecosistemele silvice și agricole; măsurile de reglementare a efectivului speciilor de vânat trebuie efectuate prin metode care exclud vătămarea altor specii de animale și asigură conservarea habitatului lor.

agrement, precum și în raza de 2 km după hotarele orașelor Chișinău, Bălți, Bender și Tiraspol, în raza de 500 m de la marginea altor localități, cât și împușcarea păsărilor de pe stâlpi și de pe firele de comunicații și electrice. La fel, pct.7 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal stabilește că terenuri interzise pentru vânatoare se consideră rezervațiile științifice, peisagistice, parcurile naționale, monumentele naturii etc.

De exemplu, conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova cu privire la crearea Rezervației naturale de stat „Plaiul Fagului”, nr.167 din 12.03.1992 [6], în zona de protecție a rezervației cu lățimea de 1,5 km din jurul teritoriului ei, se prevede scoaterea surplusului de animale din rezervație în scopul răspândirii lor pe teritoriile cinegetice din alte zone, precum și reglementarea numerică a lor prin intermediul vânatului; în limitele zonei de protecție se interzice vânatul fără autorizație specială. Prevederi similare se stabilesc în: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la crearea Rezervației de stat „Prutul de Jos”, nr.209 din 23.04.1991 [7]; Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la crearea Rezervației naturale de stat „Pădurea Domnească”, nr.409 din 02.07.1993 [8], etc.

4) vânatul cu unelte nepermise

În conformitate cu pct.35 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, se consideră ilicită:

a) vânatoarea cu folosirea arbaletelor, arcurilor, armelor cu țevă ghintuită, fără zgomot, precum și a armelor de model militar, de calibru mic, cu excepția folosirii în modul stabilit a armelor de foc de vânatoare cu țevă ghintuită pentru împușcarea animalelor copitate în scop de selecție sau dobândire a trofeelor;

b) dobândirea animalelor cu folosirea chimicalelor toxice, repelentelor și imobilizantelor, cu excepția cazurilor de izbucnire a epizootiilor, în modul stabilit de actele normative corespunzătoare, precum și pentru imobilizarea animalelor în scop de repopulare;

c) vânatoarea cu câini neînregistrați și cu păsări de vânatoare.

De asemenea, potrivit pct.38, 39 și 41 ale Anexei nr.1 la Legea regnului animal, vânatoarea cu câini este permisă numai cu câini de vânatoare de rasă dresați special, care sunt înregistrați anual la societatea de vânători, cu indicarea rasei, sexului, vârstei și numelui. În pașaportul câinelui, eliberat de societatea de vânători, trebuie să fie indicate toate aceste date. Vânatoarea cu câini de vânatoare de rasă este permisă la vânarea păsărilor de apă și penatelor, animalelor de blană și animalelor copitate în decursul întregii perioade de vânatoare, fixată pentru specia dată.

5) vânatul prin metode nepermise

În corespundere cu pct.35 al Anexei nr.1 la Legea regnului animal, se consideră ilicită:

a) dobândirea animalelor cu folosirea metodelor considerate periculoase: săparea gropilor pentru prins animale; fixarea armelor, arbaletelor; amplasarea cârligelor, clamelor, apucătoarelor, tăietoarelor; instalarea lațurilor, capcanelor; organizarea curselor; urmărirea cu orice fel de mijloace de transport (inclusiv automobile, motociclete, tractoare, elicoptere, avioane și alte aparate de zbor);

b) împușcarea și dobândirea animalelor cu ajutorul aparatelor de vedere pe timp de noapte, aparatelor laser, al altor dispozitive electronice, cu ajutorul farurilor mijloacelor de transport, al altor aparate de iluminat artificiale; instalarea plaselor, ieterelor, lațurilor, colibelor, oblicelor; gonirea pe pojghița de gheață, pe zăpadă adâncă, pe gheață, în foc, în apă, pe miriște de stof; dezgroparea vizuinii;

c) vânatoarea din mijloace de transport, în cerc, la pândă; vânatoarea păsărilor de baltă din șalupe, bărci cu motor, din alte mijloace mecanice plutitoare, în momentul trecerii obstacolelor de apă.

6) vânatul cu folosirea situației de serviciu

Prin „folosirea situației de serviciu” se înțelege săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului și care sunt în limitele competenței lui de serviciu. În ce se concretizează folosirea situației de serviciu? În utilizarea uniforme de serviciu sau a altor atribute de serviciu (ecuson, legitimație, automobil de serviciu etc.), ori a informației deținute în virtutea competenței de serviciu, ori a semnificației și autorității funcției ocupate, ori a subordonării pe scară ierarhică față de alte persoane etc. Totodată, nu intră sub incidența noțiunii „folosirea situației de serviciu” folosirea relațiilor de rudenie, de afinitate sau de amicitie, atunci când acestea nu au legătură cu funcția ocupată.

Printre cei care își folosesc situația de serviciu la comiterea vânatului ilegal se pot număra: directorii, directorii adjuncți, inginerii silvici-șefi, șefii de ocoale silvice din cadrul Agenției „Moldsilva”; persoanele cu funcție de răspundere ale Gărzii forestiere a Agenției „Moldsilva”, din cadrul autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, al Inspectoratului Ecologic de Stat etc., al administrației parcurilor naționale, rezervațiilor de resurse, rezervațiilor biosferei etc.; persoanele care gestionează Societatea vânătorilor și pescarilor etc.

În ipoteza analizată, întrucât făptuitorul recurge la abuzul de putere sau la abuzul de serviciu, trebuie aplicat numai art.233 CP RM. Reieșind din dispoziția art.118 CP RM, în acest caz nu este necesară calificarea suplimentară conform art.327 sau 335 CP RM.

Nu este exclus ca acțiunea de vânat ilegal, pe care o săvârșește făptuitorul, să presupună prezența nu a unei singure modalități din cele nominalizate mai sus, dar a mai multor asemenea modalități. La o astfel de ipoteză, se referă speța următoare: *P.S. a fost condamnat conform art.233 CP RM. În fapt, la 28.01.2010, aflându-se în apropierea satelor Cimișeni și Bălăbănești, raionul Criuleni, în lipsa autorizației corespunzătoare, folosind arma de vânătoare cu țeavă lisă, P.S. a ucis, în perioada interzisă, două căprioare, pe care ulterior le-a folosit în scopuri personale. În rezultatul acestei acțiuni ilegale, P.S. a cauzat o daună în mărime de 500 unități convenționale* [9]. Numărul de modalități ale acțiunii prejudiciabile nu influențează asupra calificării infracțiunii, însă poate fi luat în considerație la individualizarea pedepsei prevăzute în sancțiunea de la art.233 CP RM.

Infracțiunea specificată la art.233 CP RM este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii daunelor ce depășesc 200 unități convenționale. Conținutul acestor urmări prejudiciabile se stabilește în corespundere cu Anexele nr.3, 4 și 6 la Legea regnului animal.

În cazul când fapta nu implică producerea unor asemenea urmări, răspunderea se poate aplica pentru: încălcarea prevederilor actelor normative privind folosirea și protecția fondului cinegetic, privind vânatul și alte feluri de folosire a resurselor cinegetice (alin.(1) art.128 din Codul contravențional); vânătoarea fără autorizație (licență), fără carnet de vânător sau fără autorizație de portarmă și de folosire a armei de vânătoare, pentru depășirea normelor stabilite de recoltare a vânatului, precum și pentru vânătoarea în locurile interzise și în perioadele de prohibiție, pentru folosirea armelor, uneltelor și metodelor interzise (alin.(2) art.128 din Codul contravențional); încălcarea modului stabilit de folosire a regnului animal în rezervațiile naturale și în alte arii naturale protejate de stat (art.139 din Codul contravențional); capturarea sau nimicirea animalelor incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova și în Anexele la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES), precum și pentru comiterea altor acțiuni sau inacțiuni ce pot cauza reducerea numărului acestor animale sau dispariția lor (alin.(1) art.140 din Codul contravențional).

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivele infracțiunii pot fi următoarele: interesul material; interesul sportiv; interesul recreativ etc.

Subiectul infracțiunii de vânat ilegal este: 1) persoana fizică responsabilă care, în momentul săvârșirii infracțiunii, a împlinit vârsta de 16 ani; 2) persoana juridică (cu excepția autorității publice).

În ipoteza în care vânatul ilegal presupune folosirea situației de serviciu, subiect special al infracțiunii date poate fi numai persoana cu funcție de răspundere sau persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală.

2. Îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor

La art.234 CP RM se prevede răspunderea pentru îndeletnicirea ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor, cu utilizarea substanțelor explozive și otrăvitoare sau a altor mijloace de nimicire în masă a faunei, dacă aceasta a cauzat daune ce depășesc 200 unități convenționale.

În acord cu Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 08.06.2006 [10], gestionarea resurselor biologice acvatice se face potrivit următoarelor principii de bază: a) conservarea resurselor biologice acvatice; b) menținerea potențialului și diversității biologice; c) utilizarea durabilă a resurselor biologice acvatice; d) revitalizarea și protecția resurselor biologice acvatice; e) dezvoltarea pescuitului; f) monitorizarea stării resurselor biologice acvatice; g) dezvoltarea pisciculturii; h) caracterul public și transparent al atribuirii dreptului de pescuit în obiectivele acvatice naturale.

În vederea implementării tuturor acestor principii, dar și pentru asigurarea protecției eficiente a biodiversității faunei, la art.234 CP RM este incriminată fapta de îndeletnicire ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor.

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.234 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la biodiversitatea faunei, apărute împotriva îndeletnicirii ilegale cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatări ale apelor, cu utilizarea substanțelor explozive și otrăvitoare sau a altor mijloace de nimicire în masă a faunei, dacă aceasta a cauzat daune ce depășesc 200 de unități convenționale.

Obiectul material al infracțiunii în cauză îl reprezintă: 1) peștii sau alte organisme acvatice (raci, broaște, moluște, lipitori etc.) care alcătuiesc fondul piscicol; 2) animalele sălbatice de interes vânătorească care viețuiesc în mod natural, care fac parte din Fondul cinegetic unic de stat al Republicii Moldova și care, la momentul comiterii infracțiunii, se află în perimetrul Fondului apelor sau în spațiul aerian deasupra acestuia, sau în solul acestuia; 3) algele, alte plante care viețuiesc în condiții naturale în obiective acvatice.

Nu pot să reprezinte obiectul material al infracțiunii examinate peștii sau alte organisme acvatice, animalele sălbatice, plantele asupra cărora s-a aplicat munca umană în vederea includerii lor în circuitul marfar, în procesul de producție. În aceste condiții, luarea ilegală și gratuită a peștilor, a altor organisme acvatice, a animalelor sălbatice sau a plantelor urmează a fi calificată în baza art.186-188, 190 sau 191 CP RM. Dimpotrivă, dacă scopul aplicării muncii umane asupra peștilor, altor organisme acvatice, animalelor sălbatice sau plantelor s-a exprimat în restabilirea sau păstrarea situației ecologice favorabile pentru viața și activitatea omului, atunci dobândirea ilegală a acestora formează fapta incriminată la art.234 CP RM.

Latura obiectivă a infracțiunii specificate la art.234 CP RM include următoarele semne: 1) fapta prejudiciabilă care constă în acțiunea de îndeletnicire ilegală cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatare ale apelor; 2) urmările prejudiciabile sub formă de daune ce depășesc 200 de unități convenționale; 3) legătura de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile; 4) mijlocul de săvârșire a infracțiunii: substanțe explozive sau otrăvitoare ori alte mijloace de nimicire în masă a faunei.

Noțiunea de vânat a fost definită cu ocazia examinării infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM.

Potrivit Legii privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, prin „pescuit” se înțelege capturarea peștelui sau a altor organisme acvatice în scop industrial/comercial, sportiv, de amator, ameliorativ, științific și de control. Pescuitul poate fi: 1) ameliorativ, atunci când presupune capturarea unor anumite specii de pești și de alte organisme acvatice pentru optimizarea componenței cantitative și calitative și pentru ameliorarea stării ecosistemelor acvatice; 2) de control, presupunând capturarea peștilor sau a altor organisme acvatice pentru controlul (determinarea) componenței cantitative și calitative a populațiilor, în scopul reglementării pescuitului sau determinării stării sanitar-epidemiologice; 3) industrial/comercial, atunci când presupune activitatea de întreprinzător de capturare a peștilor sau a altor organisme acvatice din obiectivele acvatice piscicole naturale, de prelucrare, transport și păstrare a hidrobionților cu utilizarea uneltelor și mijloacelor speciale; 4) în scop științific, presupunând capturarea peștilor sau a altor organisme acvatice în scopul evaluării stării resurselor biologice acvatice; 5) sportiv și de amator, atunci când presupune capturarea peștelui pentru consum personal, în scop recreativ și sportiv.

Alte exploatare ale apelor, decât vânatul sau pescuitul, se exprimă în: a) colectarea algelor, a altor plante, care viețuiesc în condiții naturale în obiective acvatice, sau a părților acestora (fructe, flori, frunze, coji, semințe, muguri, tulpini, ramuri, rădăcini, bulbi, rizomi etc.); b) folosința acestor obiecte ale regnului vegetal în scopuri științifice, culturale, educaționale, turistice, de ameliorare a sănătății, recreative, estetice sau sportive.

Pentru aplicarea răspunderii în baza art.234 CP RM, este necesar ca îndeletnicirea cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploatare ale apelor să aibă un caracter ilegal. Ilegalitatea acestei acțiuni presupune că pescuitul, vânatul sau alte exploatare ale apelor se desfășoară: în lipsa certificatului de atribuire a cotei anuale de pescuit industrial/comercial, a permisului de pescuit industrial/comercial, a permisului de pescuit sportiv și de amator sau a altor autorizații, ori în locurile sau perioadele neprevăzute de lege, ori prin metode nepermise.

Cât privește ilegalitatea vânatului, condițiile acesteia au fost examinate în legătură cu analiza infracțiunii prevăzute la art.233 CP RM. Totodată, sub incidența art.234 CP RM intră vânatul: a) fără carnetul de vânător; b) fără autorizația de portarmă și de folosire a armei de vânătoare; c) cu carnetul de vânător nevalabil; d) cu carnetul de vânător ce aparține altei persoane; e) cu depășirea normelor stabilite de recoltare a vânatului; f) cu arme de vânătoare ce aparțin altei persoane fizice sau juridice.

În alt context, conform art.48 al Legii privind protecția mediului înconjurător, recoltarea în scopul comercializării a unor resurse acvatice naturale, precum pești, raci, broaște, moluște, lipitori, păsări de apă, ouă de păsări de apă se admite numai cu autorizația autorităților administrației publice locale.

Potrivit Legii regnului vegetal, colectarea obiectelor regnului vegetal, a părților acestora se efectuează în temeiul autorizației eliberate de către autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului în baza cererii solicitantului și avizului Academiei de Științe a Moldovei. În autorizație se indică perioada și metodele de colectare. Folosința obiectelor regnului vegetal proprietate publică în scopuri științifice se admite, fără sau cu extragerea obiectelor regnului vegetal și a părților acestora din mediul lor de

creștere, în baza deciziei organelor teritoriale ale autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, cu acordul deținătorilor și al beneficiarilor de terenuri și obiective acvatice pe care sunt amplasate obiecte ale regnului vegetal. Folosința obiectelor regnului vegetal în scopuri științifice se efectuează prin metode care nu afectează starea obiectelor regnului vegetal, mediul lor de creștere și nu restrâng drepturile deținătorilor și ale beneficiarilor de terenuri și obiective acvatice pe care sunt amplasate obiecte ale regnului vegetal. Folosința obiectelor regnului vegetal în scopuri culturale, educaționale, turistice, de ameliorare a sănătății, recreative, estetice și sportive se admite în baza deciziei organelor teritoriale ale autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, cu acordul deținătorilor și al beneficiarilor de terenuri și obiective acvatice pe care sunt amplasate obiecte ale regnului vegetal. Folosința obiectelor regnului vegetal proprietate publică în astfel de scopuri se admite fără extragerea plantelor spontane, a părților acestora din mediul lor de creștere și cu condiția ca activitățile în cauză să nu afecteze starea obiectelor regnului vegetal, mediul lor de creștere și să nu restrângă drepturile deținătorilor și ale beneficiarilor de terenuri și obiective acvatice pe care sunt amplasate obiecte ale regnului vegetal.

Restricțiile privind folosința obiectelor regnului vegetal sunt stabilite de Guvern, de autoritățile administrației publice centrale și locale pentru cazurile stabilite în prezenta lege, de actele normative din domeniu și de prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Se stabilesc restricții și interdicții pentru folosința următoarelor obiecte ale regnului vegetal: a) orice plante din flora sălbatică, în scop de conservare ca monument al naturii sau în calitate de specie rară, vulnerabilă sau periclitată, precum și în scop de protecție a peisajelor naturale și de conservare a biotopului; b) orice comunități de plante, în scop de menținere a diversității biologice, de conservare a biotopurilor și a obiectelor naturale, de protecție a peisajelor naturale, de protecție a terenurilor contra degradării; c) orice ecosistem, teren acoperit cu vegetație forestieră sau spațiu verde, în scop de menținere a diversității biologice, de conservare a speciilor rare, vulnerabile și periclitate, de protecție a peisajelor naturale, de protecție a terenurilor contra degradării.

Conform Legii privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura, dreptul la pescuit în obiectivele acvatice piscicole naturale se acordă persoanelor fizice și juridice în baza certificatului de atribuire a cotei anuale de pescuit industrial/comercial, permisului de pescuit industrial/comercial, permisului de pescuit sportiv și de amator. Permisele de pescuit industrial/comercial, de pescuit sportiv și de amator se eliberează anual de către Serviciul Piscicol titularilor certificatelor de atribuire a cotei anuale de pescuit industrial/comercial în obiectivele acvatice piscicole naturale* – pentru persoanele angajate, precum și persoanelor fizice, la cerere.

Pescuitul în scopuri științifice și de control se efectuează în orice perioadă a anului, inclusiv în perioadele de prohibiție, în orice loc, în conformitate cu programele/planurile coordonate cu instituțiile științifice ale Academiei de Științe a Moldovei și în bază de autorizații speciale, eliberate de autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și protecția mediului. Pescuitul sportiv și de amator se permite contra plată în obiectivele acvatice piscicole naturale, cu excepția celor din perimetrul ariilor naturale protejate de stat și al zonelor prohibite pentru orice pescuit, și se efectuează numai în cursul zilei de la răsăritul și până la asfințitul soarelui, în bază de permis eliberat de Serviciul Piscicol. Pescuitul sportiv și de amator se permite în râuri numai de pe mal, în lacuri, iazuri și lacuri de acumulare – de pe mal și din ambarcațiuni, iar în timpul iernii – de pe gheață (cu excepția gropilor de iernat).

Serviciul Piscicol publică, până la 1 decembrie, lista obiectivelor acvatice piscicole naturale și/sau a secțiilor acestora unde va fi permis pescuitul industrial/comercial în anul viitor și cotele anuale aprobate pentru pescuitul industrial/comercial. Certificatele de atribuire a cotei anuale pentru pescuitul industrial/comercial în obiectivele acvatice piscicole naturale se comercializează de către Serviciul Piscicol în baza cererilor depuse de către persoanele fizice și juridice până la 15 decembrie inclusiv. În certificatul de atribuire a cotei anuale pentru pescuitul industrial/comercial în obiectivele acvatice piscicole naturale se indică obiectivul acvatic sau sectorul atribuit, numele sau denumirea titularului, cota de pescuit, data eliberării, perioada de valabilitate și uneltele de pescuit permise pentru utilizare.

* De exemplu, în conformitate cu Ordinul Ministrului Mediului cu privire la aprobarea cotelor pentru pescuitul industrial/comercial în anul 2011, nr.103 din 18.11.2010 [11], cotele pentru pescuitul industrial/comercial în anul 2011 în obiectivele acvatice piscicole naturale sunt: pe fluviul Nistru, în sectorul inferior de la km 28 (s. Palanca) până la km 350 (500 m aval de podul Chișinău-Poltava) – 30 tone; pe lacul de acumulare Dubăsari de la km 380 (s. Oxentia) până la km 490 (or. Camenca) – 15 tone; pe lacul de acumulare Costești-Stânca – 20 tone; pe fluviul Nistru sectorul medial de la km 490 până la km 649 (500 m aval de podul auto Otaci-Moghiliov-Podolski) – 5 tone; pe lacul Cahul în limitele teritoriale ale Republicii Moldova – 15 tone.

Pescuitul ameliorativ în obiectivele acvatice piscicole naturale se efectuează de către Serviciul Piscicol în baza recomandărilor date de instituțiile științifice din domeniu. În scopul conservării resurselor biologice acvatice, se interzice pescuitul speciilor incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova. Ca excepție, pentru repopularea, selecția, aclimatizarea, răspândirea, regenerarea și ameliorarea resurselor biologice acvatice, pentru efectuarea studiilor și cercetărilor științifice, folosirea animalelor în scopuri culturale (expoziții zoologice, acvarii etc.), precum și în cazurile de îmbolnăvire în masă a acestora (epizootii), se permite, în baza unei autorizații speciale eliberate de autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului, la propunerea Academiei de Științe a Moldovei și a Consiliului ihtiologic, pescuitul speciilor incluse în Cartea Roșie. În obiectivele acvatice piscicole naturale este interzis, în cursul anului, pescuitul: a) speciilor incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova; b) cegăi și hibrizilor de sturioni; c) păstrăvului și anghilei; morunașului (în bazinul fluviului Nistru).

Autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului stabilește anual, prin ordin, la propunerea instituțiilor științifice și a Serviciului Piscicol, perioadele de prohibiție a pescuitului*. În obiectivele acvatice piscicole naturale, prin hotărâre a autorității centrale abilitate cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului sau prin decizie a autorității administrației publice locale, pot fi instituite zone de protecție piscicolă, care se delimitează prin semne de hotar. Pentru o anumită perioadă, în zonele de protecție piscicolă pot fi limitate sau interzise: a) pescuitul unor anumite specii de pești și de alte organisme acvatice; b) lucrări ca tăierea și recoltarea plantelor.

Pentru protecția fondului piscicol, se interzic următoarele acțiuni și activități: a) instalarea uneltelor de pescuit în poziție de șah; b) pescuitul în locurile de depunere a icrelor, în gropile de iernat și la o distanță de 100 m de la hotarele lor; c) tragerea năvoadelor de pe maluri opuse concomitent ori succesiv; d) pescuitul industrial/comercial cu momeli naturale sau artificiale; e) pescuitul industrial/comercial, sportiv și de amator de pe mijloace de transport acvatic fără numere de înmatriculare; f) folosirea mijloacelor de transport acvatic de către persoane particulare în obiectivele acvatice piscicole naturale în perioada de prohibiție și în locurile interzise pentru pescuit; g) pescuitul sportiv și de amator în timpul nopții etc.

Este interzis pescuitul pe tot parcursul anului: a) la 500 m în amonte și în aval de podurile de peste fluviul Nistru și râul Prut; b) la gura de vărsare în râul Prut a afluenților Larga, Vilia, Lopatnic, Racovăț, Ciuhur, Camenca, Gârla Mare, Delia, Nârnova, Lăpușna, Sărata, Tigheci; la gura de vărsare în fluviul Nistru a afluenților Ciorna, Răut, Ichel, Bâc, Botna pe o distanță de 1 km de ambele părți ale gurilor și pe cursul acestor afluenți pe o distanță de 5 km de la confluență, în brațul Turunciuc pe cursul apei pe o distanță de 5 km de la ramificație; c) în golful Goieni; d) în lacul Beleu; e) în fluviul Nistru în sectoarele de la satul Naslavcea pe o distanță de 10 km în aval și de la barajul lacului de acumulare Dubăsari până la podul Chișinău-Poltava; f) în lunca Ohrincea a râului Răut; g) în canalul de evacuare al Centralei Termoelectrice din Moldova, în lacul de acumulare Cuciurgan la o distanță de 500 m spre nord și sud de la confluență și de 300 m în largul lacului; h) în albia veche a râului Prut de la barajul nodului hidrotehnic Costești-Stânca până la confluență cu albia principală; i) în râul Prut pe o distanță de 3 km în aval și de 500 m în amonte de barajul nodului hidrotehnic Costești-Stânca; j) în fluviul Nistru pe sectorul în amonte de la barajul Centralei Hidroelectrice Dubăsari până la km 380; k) în fluviul Nistru și râul Prut pe sectoarele de 100 m în amonte și în aval de la gurile canalelor de alimentare a bălților și lacurilor; l) în fluviul Dunărea în limitele teritoriale ale Republicii Moldova.

Este interzis pescuitul: 1) timp de 90 de zile consecutive, de la 1 aprilie până la 30 iunie: a) în râul Prut de la intersecția lui cu frontiera de nord a Republicii Moldova cu Ucraina până la satul Tețcani; b) în lacul de acumulare Costești-Stânca; c) în râul Prut pe sectorul de la barajul nodului hidrotehnic Costești-Stânca până la satul Giurgiulești și în bălțile Manta; d) în fluviul Nistru pe sectorul de la satul Naslavcea până la orașul Camenca; e) în lacul de acumulare Dubăsari; f) în fluviul Nistru pe sectorul de la barajul Centralei Hidroelectrice Dubăsari până la satul Palanca și în brațul Turunciuc. Prin derogare de la regula generală, se permite pescuitul scrumbiei, cu excepția perioadei de 10 zile în timpul migrării în masă. Această perioadă se stabilește de către Serviciul Piscicol de comun acord cu organele de resort din Ucraina; 2) în lacul de acumulare Cuciurgan, de la 25 martie până la 31 mai; 3) în obiectivele acvatice piscicole, altele decât cele atribuite pentru activități în domeniul pisciculturii, de la 1 aprilie până la 30 iunie, cu excepția măsurilor tehnologice

* În această privință, prezintă interes, de exemplu, Ordinul Ministrului Mediului cu privire la stabilirea perioadei de prohibiție a pescuitului în anul 2010, nr.4 din 27.11.2009 [12].

piscicole. Perioadele de prohibiție, menționate mai sus, pot fi modificate, la propunerea instituțiilor științifice și a Serviciului Piscicol, cu 20 de zile mai devreme sau mai târziu, în funcție de condițiile hidrometeorologice.

Dimensiunile minime ale peștilor și ale altor organisme acvatice, care pot fi pescuite în obiectivele acvatice piscicole naturale, se stabilesc în Anexa nr.1 la Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura.

În ipoteza nerespectării prevederilor normative menționate mai sus, îndeletnicirea cu pescuitul, vânatul sau cu alte exploataări ale apelor se va considera ilegală, astfel încât devine aplicabil art.234 CP RM.

Mijlocul de săvârșire a infracțiunii prevăzute la art.234 CP RM are un caracter obligatoriu. Se au în vedere: 1) substanțele explozive; 2) substanțele otrăvitoare; 3) alte mijloace de nimicire în masă a faunei.

Prin „substanțe explozive” se înțelege combinațiile chimice sau amestecurile de substanțe, capabile să declanșeze o reacție chimică rapidă, care este însoțită de degajarea unei mari cantități de energie termică și de formarea de gaze (de exemplu, trinitrotoluen (trotil), tetril, hexogen, nitroglicerina etc.).

Prin „substanțe otrăvitoare”, se au în vedere combinațiile chimice de înaltă toxicitate, prevăzute pentru vulnerarea forței vii în timpul acțiunilor militare (de exemplu, ivermectin, luizita, fosgenul etc.).

Prin „alte mijloace de nimicire în masă a faunei” trebuie de înțeles: curentul electric; substanțele toxice etc.

Infracțiunea specificată la art.234 CP RM este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii daunelor ce depășesc 200 de unități convenționale. Conținutul acestor urmări prejudiciabile se stabilește în corespundere cu Anexa nr.2 la Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura.

Dacă fapta nu implică producerea unor astfel de urmări, răspunderea poate fi aplicată pentru: încălcarea regulilor de protecție a resurselor piscicole (alin.(1) art.114 din Codul contravențional); încălcarea regulilor de pescuit, cu excepția pescuitului în obiectivele acvatice aflate în gestiune privată, dacă fapta nu constituie infracțiune (alin.(2) art.114 din Codul contravențional); încălcarea regulilor de protecție a resurselor piscicole, presupunând pescuitul ori distrugerea unor specii valoroase de pește și de plante acvatice sau a altor reprezentanți ai faunei și florei acvatice (alin.(4) art.114 din Codul contravențional); pescuitul cu utilizarea curentului electric, a explozivelor, a substanțelor otrăvitoare, narcotice sau reactive de orice fel (alin.(5) art.114 din Codul contravențional).

Latura subiectivă a infracțiunii prevăzute la art.234 CP RM se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivele infracțiunii pot fi următoarele: interesul material; interesul sportiv; interesul recreativ etc.

Subiectul infracțiunii analizate este: 1) persoana fizică responsabilă care, în momentul săvârșirii infracțiunii, a împlinit vârsta de 16 ani; 2) persoana juridică (cu excepția autorității publice).

Referințe:

1. Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1993, nr.10.
2. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.62-63.
3. Monitorul Parlamentului Republicii Moldova, 1993, nr.10.
4. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.39-42.
5. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.145-147.
6. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1992, nr.3.
7. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr.4.
8. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1993, nr.7.
9. Sentința Judecătorei raionului Criuleni din 03.08.2010. Dosarul nr.1-98/10. <http://jcr.justice.md>
10. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.126-130.
11. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.231-234.
12. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.51.

Prezentat la 14.02.2011